

СВОБОДНА МИСЪЛ

ИЗДАВА ФЕДЕРАЦИЯТА НА АНАРХИСТИТЕ В БЪЛГАРИЯ • LE JOURNAL DE LA FEDERATION ANARCHISTE BULGARE (FAB)

Битката при Ахелос 3

Група от ФАБ подкрепи справедливата борба на нашите съседи срещу планираното от държавата и печалбарите съсливане на природните им богатства.

Рекламата – най-добрият приятел на консуматора 5

Защо не понасям рекламата? Просто защото не понасям измамата и нямам нужда от ТВ мечти.

Протестите срещу глобализацията на капитала 6

Поуките от юли в Италия предупредяват огнена седмица през октомври в Истанбул.

Палестински гомове за проган 7

Държавата Израел се опитва да ликвидира всяка възможност за завръщане на бежанците по родните им места.

Историците кривят 9

Историята на национално-освободителното движение е пълна с явни лъжи, полуистини и изопачени факти.

Свобода за Тодорис

Последният затворник от декемврийските бунтове в Гърция беше освободен след организирания на 24 август Ден за международна солидарност и последвалите акции. На тази дата започна 45-тият ден от гладната стачка на Тодорис Илиопулос. На 9 юли гръцкият апелативен съд отказа да освободи Тодорис с основанието, че той е анархист и представлява опасност за държавата. » » продължава на страница 2

НАШИТЕ ПРИЯТЕЛИ ПО СВЕТА

Анархия в Кавала

Интервю с Мариус от „Автономен център – Кавала“

Разкажи ни за вашата организация?

Тук, в Кавала има анархистично присъствие от 1985 г. Първоначално бяхме малка група хора и постепенно започнахме да ставаме все повече. След 1997-98 г. сме много по-голяма и

по-силна организация. В Кавала имаме и първия и най-дълготраен самоиздържащ се автономен център-инфошоп в Гърция, от 1985 г., който е отворен вече 24 години. В началото тук имаше и левичари, и еколози, и други

» » продължава на страница 4

НЕМИЛА РОДНА КАРТИНКА

20 години по-късно

Николай Кърков за корупцията, харизматичния популизъм и политическата промяна в България

Както повечето българи, макар и вече от доста време извън страната, следях внимателно изборите за български парламент от 5 юли тази година. И вероятно както повечето наблюдатели бях изненадан не от имената на „победителите“ и „победените“ (доста относителни понятия, към което ще се върна по-долу), а от процентната разлика помежду им. По последни данни от изборителните комисии, партия ГЕРБ на Бойко Борисов спечели с убедително мнозинство изборното съревнование, надминавайки основните си опоненти с повече от 20% и осигурявайки си почти пълно мнозинство в бъдещото Народно

събрание. За болшинството анализатори причините за подобна съкрушителна разлика са комплекс от фактори. Те варират от явната и безнаказана коруптираност на досегашния политически елит, отказа от поемане на отговорност и реториката на „празното говорене“ на нейните лидери, хитроумната игра с медиите и канализиране на общественото недоволство на неформалния водач на партия ГЕРБ, до последните не особено добре обмислени коментари на водача на етническата партия на българските мохамедани Ахмед Доган. Тези, а и други подобни причини, според коментарите от по-

» » продължава на страница 2

АНАРХИЯ И ОБРАЗОВАНИЕ

15 септември дойде Майкъл Албърт за образованието и капитализма

Когато говорим за образование, изникват две широки рамки, които генерират два основни подхода за обучение.

Част от образованието е свързана с личността. Ако мислим за образованието, като започваме от ученика,

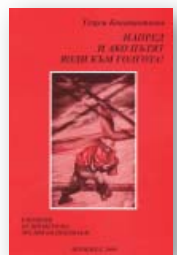
ние изследваме процеса на пренос на информация и умения и развитието на таланта на учениците. Питаме се кой е най-успешният начин да научим учениците, давайки им крайния резултат от това, което ние сме научи-

» » продължава на страница 4

ИЗЛЕЗЕ ОТ ПЕЧАТ НОВИЯТ ТОМ ОТ СПОМЕНИТЕ НА ГЕОРГИ КОНСТАНТИНОВ

Напред към Голгота

„Напред и ако пътят води към Голгота!“ е заглавието на новата двутомна, трета поредна част от

спомените на анархиста Георги Константинов с подзаглавие „Спомени от времето на зрелия болшевикизъм“. В уводните думи към своеобразния роман авторът споделя: „Когато влязохме в битката с диктатурата,

бях разбунтувало се 19-годишно момче, но мисля, че 10 години по-късно излязох от затвора като завършен революционер. С планове, с намерения и решения, които трябваше първо да съпос-

» » продължава на страница 12

Свобода за Тодорис Илиопулос

» » продължава от страница 1

В Деня за действие започва 45-тият ден от гладната стачка на Тодорис. Здравословното му състояние е критично. Последният затворник от декемврийските бунтове в Гърция трябва да бъде освободен – веднага!

Тодорис Илиопулос е в затвора от декември и в единственият от задържаните, на който бе отказано освобождаване под гаранция. На 9 юли апелативният съд отказва да го освободи на основание, че Илиопулос е анархист и представлява опасност за държавата.

Приятелите на Тодорис отправиха призив към всички групи за солидарност за координация на действията: пропаганда, информационни акции, срещи за незабавно освобождаване на Тодорис. Кулминацията на действията беше насрочена за 24 август, в 20:00 ч. Тогава, като част от акциите, Инициативата за солидарност организира концерт в Пропплеа, Атина.

Федерацията на анархистите в България се присъедини към акциите за солидарност с нашия гругар Тодорис и разпространи отворено писмо до гръцкото по-

солство и медиите със следния текст:

До българската и гръцката общественост, до всички медиуми.

От 10 юли 2009 г. в затвора Коридалос в Атина другарят Тодорис Илиопулос е в безсрочна гладна стачка, която днес, 24 август, навлиза в своя 45 ден. Здравословното му състояние е критично и продължава да се влошава.

Илиопулос е задържан от полицията по време на Декемврийското въстание на гръцката младеж и вече седми месец лежи в затвора в режим на „предварителен арест“. Съдът отказва освобождаването му под гаранция, мотивирайки се с анархистическите убеждения на Тодорис, които представлявали „опасност за държавата“. Обвиненията срещу младежа са базирани единствено на показанията на двама полицаи от специалните части на гръцката полиция, а той самият категорично отрича да е извършил деянията, заради които е обвинен.

Федерацията на анархистите в България изразява своята солидарност и подкрепа на Тодорис Илиопулос. Призоваваме съда и правителството на Република

Гърция към зачитане на принципите на демокрацията, човешките права и политическите свободи.

Делото на Тодорис Илиопулос трябва да бъде разгледано справедливо и той да бъде освободен.

Никакви затвори и решетки не могат да спрат съпротивата срещу несправедливата система. Политическият борец и в затвора остава свободен човек!

Солидарността между хората е нашето оръжие срещу властта!

Група с име „Црни Илия“ е поела отговорността за нападение в нощта срещу 25 август с коктейли Молотов срещу сградата на гръцкото посолство в Белград, предаде гръцката информа-

ционна агенция. Група от петима младежи хвърлят два коктейла Молотов срещу сградата на гръцкото посолство в сръбската столица. На уеб страницата на групата се посочва, че „анархистите от Белград“ са решили да обединят усилията си с тези на съмишлениците им от Гърция и по целия свят, които организират акции на солидарност с Т. Илиопулос за освобождаването му от затвора. Нападението срещу гръцкото посолство е било именно с такава цел, като сръбските анархисти отбелязват, че смятат на продължат с подобни действия. Министерството на вътрешните работи на Сърбия осъди нападението и заяви, че ще бъде

продължено издирването на извършителите.

Последва натиск от сръбските медиуми и обвинения срещу анархо-синдикалистите от АСИ и в частност срещу Ратибор Трибунац – Рата, който беше арестуван преди 2 месеца за запалване на американско знаме в центъра на Белград. От АСИ обявиха, че нямат нищо общо с групата „Црни Илия“, но че изразяват солидарност със Тодорис Илиопулос.

Веднага след акциите на солидарност гръцките власти освободиха Тодорис. Мярката арест е заменена с мярка за неотклонение, която налага Илиопулос да се явява на всеки 15 дни в полицейския участък и да не напуска страната. •

Декемврийските бунтове в Гърция

Гръцкото посолство в Белград

НЕМИЛА РОДНА КАРТИНКА

20 години по-късно: корупция и харизма

» » » продължава от страница 1

следните два дни обясняват както високата избирателна активност на гласоподавателите, така и явния „наказателен вот“ срещу вече бившата „тройна коалиция.“

Всички тези причини са, разбира се, основателни и валидни. Те до голяма степен обясняват очевидното в рамките на последните парламентарни избори. Заедно с това обаче ми се струва, че концентрирането единствено върху един подобен описателен анализ рискува да скрие от нас по-широки и фундаментални тенденции в (не само) българската политика от последните две десетилетия. Именно върху тези по-дълбоки процеси и модели бих искал да се спра тук, защото ги виждам в основата на повтарящи се сценарии в политическото поле в България.

Наказателният вот или корупцията като „нормалното състояние на нещата“

Струва ми се, че реалното политическо противопоставяне в очите на повечето гласоподаватели се осъществява на по-различна плоскост от широко про-

кламираното „разбиване на двуполския модел“. Лишено от традиционните си идеологически опори, то отново се оформя около поне два основни полюса. Първият е свързан с анти-реакцията, отключвана периодично от неизбежния „провал“ на всяко едно ново политическо управление, от очевидните и реални негативи на всеки пореден кабинет. Вторият се определя от един особен тип „магическо“ мислене, една пожелателна нагласа, чиито илюзорни очаквания се активират периодично по време на избори, така както отразяват реалния дефицит на политическото в България. И двата полюса почиват върху едно по мое мнение изопачено възприятие.

Нека започна с първото, придобило популярност в последните години като „наказателен вот“ на гласоподавателите. Най-общо, неговите корени се крият в системното разминаване между очакванията на гласуващите и реалните постижения на новоизбраните управляващи, в нарастващата с времето пропаст между едните и другите. В резултат всеки следващ избор неизбежно водят до срив в подкрепата за досега управляващата партия, измес-

тена от един или повече от своите опоненти. Повтарящата се природа на този сценарий не е случайна. Поради това и едно обяснение в рамките на либерално-демократичната традиция, според което подобни размивания са „нормални“ и се „коригират“ от представителната форма на демокрация, не ми звучи напълно убедително. По-скоро съм склонен да мисля, че тук става въпрос за процеси и тенденции, чиято отправна точка е не съзнателната мотивация на рационални и автономни индивиди, а структурни връзки и отношения.

Бих предложил едно по-различно обяснение от гледна точка на интимната връзка между наказателния вот и това, което можем да наречем „дискурс на корупцията“, тоест, на разбирането, че политическата сфера е пропита с корумпирани, порочни практики.

От една страна, корупцията безспорно е реална и широко разпространена, особено сред политическата класа и икономическите среди. Високата степен на порочност е факт за всеки, който има елементарни познания от политика в контекста на съвременна България, а и не само на нея.

Самият Бойко Борисов, бивш премиер на страната, направи кариера, манипулирайки нарастващото социално недоволство от политическите практики на съвременните елити. Заедно с това обаче ми се струва твърде погрешно тази корумпираност да се приписва единствено на отделни индивиди или политически групи, които така се явяват нейни изолирани носители. Напротив, мисля, че е много по-уместно това безспорно присъствие на корупцията сред висшите етажи на властта да се разбира като конкретизирането, в лицето на определени индивиди, институции и елити, на по-обща тенденция и процеси. Корупцията от такава гледна точка се явява като проява на по-дълбоки процеси, свързани с колективни нагласи и представи, които надхвърлят границите на политическата класа в обществото. Политическите и икономически елити са корумпирани – но какво да кажем за останалите?

Бих предложил следното контраобяснение: ако корупцията съществува, което е факт, и ако тя е така повсеместна, колкото изглежда, то не е достатъчно да я разбираме като случаен прида-

тък на либерално-демократичната система, а още по-малко като признак за дълбинни народопсихологически черти. Напротив: много по-уместно да я разглеждаме като „частен случай“ на етоса на капитализма, където индивидуалният интерес, неистовият стремеж към печалба и разбирането за социалното общуване като борба за индивидуално оценяване на всеки срещу всеки неизбежно водят до корумпиране на социалните отношения, до ерозиране на социалната тъкан. В ситуация, в която на големите теми за солидарността и братството се гледа с огромно подозрение, бащилът на корупцията е вездесъщ, защото определя разликата между печелившите и губещите. Тук, както „многого“ са корумпирани, така и малкото корумпирани са такива просто защото го могат. Затова и твърдението на Паоло Вирно, че с разпадането на социалната гържава на Запад цинизмът и опортюнизмът се превръщат в основни модалности на „емоционалната ситуация“ на пост-фордисткия капитализъм ми се струва напълно уместно. •

(следва)

Николай Кърков

Битката при Ахелос – 2009

В древногръцката митология Ахелос е богът на всички реки и баща на нимфите. Той е победен от Херкулес, а отчупеният му рог се превръща в Рога на изобилието. Днес битката с мозъцата река Ахелос отново кипи, но за видовете, които я обитават, и за жителите на няколко гръцки села тази битка може да се окаже последна.

„Проектът за изместване на Ахелос“ е стартиран през 1985 г., благодарение на щедрата финансова подкрепа на ЕС. През 1993 г. петиция против отклоняването на реката събира над 300 000 подписа. През 2000 г. проектът е обявен за незаконен и „замразен“ поради нарушаване на международния „Закон за опазване на културното наследство“ и „Закона за управлението на водите“, а речните обитатели са включени в „Натура 2000“. След протестите на множество европейски природозащитни организации, ЕС спира финансирането на проекта. През 2006 г. новото гръцко правителство на дясната партия „Нова демокрация“ предприема хитър ход – обявява го за „проект от национален интерес“. Проектът за 720 млн. евро е „размра-

зен“, а за финансирането му са привлечени множество гръцки и чуждестранни фирми и корпорации. Опитите на гръцкото правителство да завърши проекта продължават и до днес, но заедно с тях продължават и протестите на различни екологични и анархистки организации.

От 5 до 15 август в гръцкото село Трикала беше организиран поредният протестен екологичен лагер, в който се включиха еколози и анархисти от „Елинско движение против изместването на Ахелос“, „Млади зелени“, „Антиавторитарно движение“. Протестите подкрепиха и група активисти от „Федерация на анархистите в България“.

„Ние сме тук за да се противопоставим срещу изместването на течението на река Ахелос през Тесалийското плато и речната вода да бъде използвана за отглеждането на различни агрокултури, главно на нискокачествен памук, от което единствено правителството ще спечели повече пари“ споделиха протестиращите за „Свободна мисъл“. „Всички правителства през последните 20 години, партиите ПАСОК и „Нова демо-

крация“, използват проблема с река Ахелос за да печелят гласовете на фермерите, отглеждащи памук. Ние сме срещу унищожаването на природата. Ние сме против използването на този проблем за печелене на политически дивиденди. Ние подкрепяме местната организация на хората от селата, които не искат да бъде променяна околната среда, с която те вече са свикнали, развили са я и са се научили как да я използват, докато правителството иска тази околна среда да бъде използвана единствено с цел печелене на пари. Нашата борба не се е променила в сравнение с предишните години, променили са се единствено правителствата. Сега правителството е по-дясно и съпротивата срещу него е много по-голяма. Тази съпротива е много важна не само за Гърция, но и за Балканите, защото в България и Македония също има реки, които биват замърсявани и унищожавани. Ние се надяваме да няма по-нататъшно развитие по този проект и ако той бъде отново замразен, това за нас ще означава победа. Реката все още тече свободно и ние ще се борим това да продължи.“

Подкрепа от ФАБ за гръцките другари и тяхната борба

15 септември: училище, което не искаме

» » продължава от страница 1

ли – атрибутите на ученика, уменията на учителя?

Друга част от образованието обаче е и контекстуална, и социална. Ако мислим за образованието, като започваме от обществото, ние ще разглеждаме процеса на пренос на информация и умения и развитието на таланта от гледна точка на нуждите на обществото. Питаме се кой е най-добрият начин да образуваме учениците с оглед на това от какво се нуждае обществото?

В идеалния случай ще получим един и същ резултат от двата подхода. В идеалния случай интересите на обществото и интересите на новото поколение ще съвпадат. Ако това е така, тогава имаме ясен план. Ако ли не, ще трябва да изберем между това дали да зачитаме интересите на учениците, или тези на обществото.

Голямата част от хората, които четат този текст, живеят в общество с капиталистическа икономика, с частна собственост, с корпоративно разделение на труда, с авторитарно вземане на решения и пазарно разпределение.

С тези свои институции капитализмът създава голямо неравенство в богатството и доходите. Около 2% от населението, наречени капиталисти, притежават средствата за производство и извличат ползи от тях. Тези, които наричам координаторска класа – това са властимащи (най-често упълномощени от капиталистите) от средната класа – адвокати, доктори, инженери, мениджъри, – представляват около 20% от населението и тяхната работа е да контролират икономическия живот на останалата част.

Координаторската класа се радва на високи доходи, на голямо влияние върху личните и груповите икономически резултати, на добър обществен статус. И накрая, на дъното са 80% от населението, които работят (почти машинално), получават заповеди от по-висшестоящите, нямат голямо влияние върху икономиката и имат ниски доходи. Това е така наречената работническа класа.

Тези три класи са ключът на институциите на капитализма. На първо място, частните собственици на средствата за производство са доминиращата

капиталистическа класа. Структурата на пазара налага на собствениците да акумулират богатства. Корпоративното вземане на решения им дава пълна власт над тяхната собственост.

На второ място, поради наличието на малко частни собственици, голямата нужда от контрол доведе до създаването на координаторската класа. Корпоративното разделение на труда дефинира координаторската класа като упълномощена от капиталистите да управлява работата и да има достъп до вземането на ежедневни решения. Поради нуждата от легитимация, тази класа монополизира и образованието.

На трето място, всички тези черти на капиталистическата икономика оставят голямата част от населението със слаба или никак-

ва власт – тя трябва покорно да работи затъпяващи и скучни професии.

Тези черти на капиталистическата система варират в зависимост от „договорките“ между трите класи. Но като цяло капиталистическите икономически институции са едни и същи.

Нещо за ролята на образованието?

Ако икономиката е съставена от 2% управляващи, около 18-20% администриращи и 80% подчиняващи се, то всяка година трябва се обучават нови хора да заемат освободените се места. Те трябва да бъдат подготвени да изпълняват своята функция, да поемат отговорност за действията си и да не се разсейват. Това важи за тези, които управляват, за тези, които ще имат власт, но по-слаба от тази на управляващите (т. нар. координаторска класа), и за тези, които ще се подчиняват.

Подходяща дума за това е „канализиране“. Всяко ново поколение се насочва към предназначението му местоназначение. Образователната система поема грижата за населението. За 80% тя намалява бурните съби-

тия до нула, самочувствието им се унищожава, знанието се поддържа минимално и в тесни граници, а основните умения, които се развиват, са да се подчиняват и да осигуряват следващото поколение работници. Останалите 20% се научават да имат глас, да имат самочувствие, да бъдат карриеристи, да притежават различни умения, да мислят в перспектива и пр. Елитът завършва висши училища като Харвард и Оксфорд, където учат как да се държат по време на вечеря с други хора от елита или други подобяващи на висшето общество тънкости.

Смисълът е ясен. Ако обществото изисква населението да има три различни образеца на надежди, очаквания и възможности, то образователната система ще разделя населението и ще осигурява точно тези различия. В този смисъл всеки опит да се обсъжда образованието от гледната точка, че всяка личност трябва да увеличава потенциала си и да преследва своите интереси, ще бъде или риторичен, или ограничен от презумпцията, че повечето хора нямат сериозен потенциал или сериозни интереси,

» » продължава на страница 4

Анархистите в Кавала

» » продължава от страница 1

алтернативни хора, но през последните 15 години тук сме само анархисти и антиавторитарни хора. Както виждате, тук имаме богата библиотека с много стари публикации, които събираме и предоставяме на хората, които искат да научат нещо и да разберат какво се е случило, например през 80-те. Имаме и различни акции. Всеки месец организираме концерти. В университета в Кавала имаме окупирано пространство, скуот, което използваме предимно за организирането на концерти. Едно от нещата, които правим винаги, е да слагаме „вход свободен“ на концертите, за да може всеки, който иска, да дойде, дори да няма пари. А който иска да ни помогне, може да даде доброволно дарение за организирането на следващи концерти. Освен това правим демонстрации, разлепване на плакати и други, които понякога водят до конфликти с полицията.

Участвали ли сте в голям протест?

Един от най-големите протести в Кавала беше, когато направихме скуота

през 2004 г. Тогава сградата на скуота беше собственост на кметството и полицията веднага дойде, записа данните на всички, някои хора бяха арестувани и разпитвани, но скоро бяха освободени. Веднага след това организирахме демонстрация, която завърши прег

сградата на полицейското управление. Там награскахме със спрейове всички полицейски коли. Три седмици покъсно организирахме нова демонстрация срещу полицейското насилие. Едно момче от нашите счупи камерата на една банка и ченгелата ни атакуваха. Стигна се

до сблъсък, който продължи около 20 минути. Не успяхме да ги пробием, но и те не успяха да ни пречупят и останахме да протестираме на улицата. Един от най-натоварените периоди беше през декември миналата година. Когато на 6 декември полицията застреля 15-годишно момче (анархиста Александрос Григоропулос, бел. рег.), избухнаха бунтове из цяла Гърция. Когато хората тук, в Кавала, научиха, веднага излязоха на улицата, без да е обмислено нещо предварително, без да има планирано нищо конкретно. 50-60 души започнаха да правят барикади по улиците, но полицията избягваше конфликти и не направи нищо. На следващия ден имаше атака срещу полицейското управление с коктейли „Молотов“. През третия и четвъртия ден имаше много акции не само на анархистите, но и на студентите, учениците и работниците. Тези дни полицаите се страхуваха да излязат на улицата и стояха затворени вътре в участъците. Това беше голяма победа за всички!

Какво става в Гърция след протестите през декември?

Обикновено след големи бунтове държавата взима драстични мерки срещу всички участници в тях, но поне според мен до този момент не ни е оказан някакъв смазващ натиск. В началото арестуваха около 200-300 души в цяла Гърция, 60 души отидоха в затвора, но вече всички са освободени. Сега правителството казва, че има план срещу анархистите и антиавторитарните хора и че след имигрантите идва ред на анархистите. Вие знаете за действията на правителството срещу нелегалните имигранти – депортират ги, разрушават местата, където живеят, затварят ги в затвори, които приличат на концентрационни лагери. В момента правителството подготвя мащабни акции срещу всички скуоти, но ние сме добре организирани и няма да се предадем, а ще се борим да защитим домовете си и местата, където се събираме.

Разбрахме, че очаквате тези акции на полицията срещу скуотите съвсем скоро.

Да. В гръцката култура август е месец за почивка, вре-

» » продължава на страница 5

АНАРХИЯ И ОБРАЗОВАНИЕ

15 септември: училище, което не искаме

» » продължава от страница 3

или че това ще бъде против нуждите на икономиката.

Всъщност, какво точно виждате в днешната образователна система?

Съществува ли алтернатива? Винаги ли обществената йерархия определя развитието на потенциала и стремежите на ученика? Само чрез сблъсъци ли учениците успяват да извоюват нещо? Само когато са настоятелни и добре защитени, и когато периодично надзорът над тях отслабва?

Когато Комисията по образованието „Карнеги“ в САЩ предприе кампания да се разбере „какво се е объркало“ през 60-те години на миналия век, тя стигна до заключението, че образованието е в повече. Населението, според доклада на комисията, очаква да има прекалено голяма гласност, да има прекалено високи доходи, прекалено големи възможности за работа, прекалено високо уважение и достойнство, но преди да влязат в икономиката, много членове на обществото намират своите желания за отхвърлени и въстават срещу това. Решението, спо-

ред доклада на комисията, е да се намали тенденцията образованите хора да имат високи очаквания. Беше необходимо да се „ореже“ висшето образование, а „низшето“ образование да се направи по-механично и рутинно, запазвайки по този начин знанието за онези, които са призвани да властват.

Ако говорим за тясната цел на образованието да обрзова, различни автори и читатели могат да имат различни въпроси по точната методология, но аз предлагам да приемем по-широки цели.

На учениците трябва да се помага да откриват своите възможности и потенциал, да ги изследват, да развиват онези, които желаят, докато постепенно станат убедени и способни да мислят, разсъждават, спорят и оценяват като равноправни членове на обществото. Независимо от формулировката, едно е сигурно – за да се осъществи тази образователна система, е необходимо да има възрастни, които да я осъществяват.

Няма нужда от платени роби

За да бъде напълно в съответствие с ползотворната

педагогика от гледна точка на ученика, икономиката трябва да стимулира всеки участник да използва пълния си капацитет. Каква икономика, на мястото на капитализма, би могла да направи това?

Алтернативата, която предлагам, наричам икономика на участието или накратко Парекон (Participatory Economics). Най-общо, Парекон се стреми да реализира четири основни ценности (освен посрещането на нуждите и развиването на потенциала) чрез използването на четири определени институционални задължения. Ценностите са солидарност, разнообразие, справедливост и самоуправление. Институциите са работнически и потребителски съвети, които вземат решения на принципа на самоуправлението, създават норми и методи за балансиране на работните комплекси, за възнаграждане според положените усилия и направените жертви и за дългосрочно планиране чрез участието на всички. При Парекон обучението трябва да бъде съвместимо със социалните институции. Всъщност, това е валидно за всяко общество. Но при Парекон – ако се приеме,

че останалите сфери на живот са прости и справедливи, – обществото ще има нужда да бъдем колкото се може по-творчески настроени, по-производителни и да участваме в него като непонравни граждани.

Икономиката на участието е солидарна икономика, икономика на разнообразие, икономика на справедливостта, икономика на самоуправлението. Това е безкласова икономика. Точно заради това образователната система при Парекон ще генерира солидарност, разнообразие, справедливост и самоуправление – включително богати и разнообразни възможности за научаване и творческа работа.

Има две възможни причини капитализмът да говори за преференциална педагогика. От една страна това е педагогика, която поддържа йерархията в обществото. В този случай тя служи повече за контрол, отколкото за образование. Ако служеше на образованието, това щеше да пречи на йерархията и съответно, резултатите щяха да бъдат в противоречие с пазара, частната собственост, възнаграждението на собствеността, властта и корпоративното разделение на труда.

Ако всички ние искаме добро образование, както и добро здравно осигуряване, изкуство, спорт, производство, потребление, то ще трябва да изградим нова икономика и тя трябва да бъде икономика на участие.

При Парекон доброто образование не е нещо, което се придобива и след това трябва да се защитава или губи, защото е в противоречие с обществените институции. Доброто образование е част от обществената логика.

Ще промени ли Парекон образователните институции? По-скоро да – не е маловажен фактът, че тези структури ще бъдат самоуправляващи се, с планиране на участието, балансирани работни комплекси и т. н.

Аз не бих могъл да говоря за педагогическата специфика и предпочитам да спра на този етап. Представих една широка гледна точка относно икономическия контекст на образованието и съм сигурен, че това ще бъде приложено в бъдеще.

Капитализмът унищожава стремежа за добро образование, докато Парекон го утвърждава. •

Майкъл Албърт
превод: Марто

Анархистите в Кавала

» » продължава от страница 4

мето е много горещо и всички заминават някъде. Затова полицията ще се опита да ни атакува през този период, защото мислят, че в скуотите няма да има почти никои и ще бъде лесна работа. Но тази година ние сме подготвени и никои не е заминал. Мисля, че полицията първо ще предприеме малки акции, за да види каква ще бъде нашата реакция. Ако се опитат да разрушат всички скуоти, Гърция отново ще преживее събитията от декември, защото има толкова много скуоти из цялата страна и ние не сме само 200-300 души – ние сме хиляди. Освен това правителството трябва да внимава много за имиджа си, защото всеки ден от новините научаваме за корупционни скандали със замесени политици, свещеници. Министърът на обществения ред Марко-янакис, който казва, че ще предприеме действия срещу анархистите, също беше замесен в голям скандал. Така че на правителството няма да му е никак лесно да ни победи.

Какво мислиш за съвместните действия на

анархистите от Балкани-те?

Според мен това е много добра идея. Но първо трябва да добре да се опознаем помежду си. Затова трябва да се срещаме по-често и да говорим за проблемите, които всички имаме в страните си и да съставим обща програма. Вие в България правите едни неща, ние в Гърция правим други неща, в Македония – трети. Ще бъде много добре да поддържаме връзка помежду си и да обменяме идеи и опит, защото капиталистите, правителствата, държавите действат съвместно срещу нас и ние трябва да бъдем обединени, ако искаме да им се противопоставим.

Как виждаш бъдещето на анархисткото движение в Гърция?

Мисля, че анархистите трябва да започнат да действат повече на работните си места. В момента и работниците организират различни акции, но според мен те трябва да бъдат повече. В началото на анархисткото движение в Гърция, повечето хора са били млади ученици и студенти, съответно не са правили много акции на работните

места. Но сега, когато движението стана много по-масово, мисля, че трябва да правим повече неща на местата, където работим.

Ти знаеш какво се случи с Костагина Кунева. В България нито правителството, нито синдикатите направиха нещо по въпроса. Единствено ние, анархистите, организирахме две демонстрации за солидарност. Можеш ли да ни разкажеш нещо повече за гръцкото движение в подкрепа на Кунева?

Това движение беше организирано от различни хора, не само от анархисти, но всички анархисти бяха солидарни с Костагина Кунева. Защото тя беше работничка, заради нейните действия – затова, че тя настояваше за по-добри условия за работа, я заляха с киселина. Сега много други хора се присъединиха към това движение – левичари, по-либерални хора, имигранти. Така че това движение не е чисто анархистко, но според мен това не е недостатък. Хубаво е, че различни хора се борят заедно.

Според статистиката, в момента в Гърция работят около 100 хиляди бъл-

гари, подобно на Костагина Кунева.

През последните години в Гърция има много имигранти, не само от България. Специално от Източна Европа, когато падна комунистическият режим, много хора имигрираха. В Гърция най-много са имигрантите от Албания, но има и от други страни като България. Мъжете работят предимно на полето, а заради жестоката експлоатация, много от жените биват принудени да проституират. Ужасно е това, че например българската жена в Гърция е синоним на проститутка. Когато казвам, че жените са принудени да проституират, нямам в предвид, че задължително са принуждавани насилствено. Естествено, има и такива случаи. Но когато тези жени са изправени пред дилемата дали да работят като Костагина Кунева и да изкарват по 15 евро на ден, или да изкарват по 40-50 евро на ден като проститутки, понякога те избират втория начин, защото просто нямат друг начин да преживяват.

Сега второто поколение имигранти се интересува много повече от политика

в сравнение с първото. Първото поколение имигранти бяха много бедни и според тях капитализмът беше рай. Те се стремяха да си купуват къщи, коли и да бъдат част от капиталистическото общество. Но вече второто поколение, децата на българските и албанските имигранти, които са роде ни тук, в Гърция, разбраха, че това е една голяма глупост и затова много от тях са близки до радикалните движения. Преди години имаше опити от страна на анархистите да радикализират имигрантите, но повечето от тези опити претърпяха неуспех, защото имигрантите мислеха единствено как ще живеят в своя „капиталистически рай“. Но сега много имигранти от второто поколение се включиха в декемврийските бунтове – хора от България, Албания, Русия, Азия.

Вече 15 години анархистите участват масово в най-различни акции – от екологични до по-директни – и затова успяхме през декември. Полицията убива деца и другде, но никъде не е имало такива бунтове. •

Интервюто взе група активисти от ФАБ

ДА СЕ КОНСУМИРА НЕЗАБВНО

Най-добрият приятел на консуматора

Какво толкова ми пречи в рекламата? Рекламата принципно граничи с измамата – тъй като разходите за нея са включени в цената на стоката, купувачът си плаща да го навиват да купува.

Всяка държава претендира да защитава населението си от лъжливите реклами, но рекламните майстори винаги намират начин да създадат у клиентите фалшиви впечатления, дори без да лъжат де юре. В това отношение първенство държат несбъднатите илюзии. Гледате си телевизия и разбирате, че за да се почувствате като във филм, просто трябва да си гадете правилно парите.

За съжаление рекламата в наши дни е навлязла дотолкова в ежедневието, че често не си даваме сметка за нея. Рекламните продукти се превръщат в тема на нови фолклорни произведения – има достатъчно вицове и начини на изразяване, които са тясно свързани с определена реклама или набор от реклами и които въпреки това – а всъщност точно поради това – са разбираеми за голямата част от хората. Огромна част от популярността си те дължат на своята дебилност.

За съжаление колкото по-дебилна е гадена реклама, колкото по-често се повтаря, толкова по-силен е ефектът от нея. В анализ на рекламните стратегии, на които попаднах, се твърди:

„Обикновено хората са много по-примитивни, отколкото си представяме. Пропагандата трябва да бъде проста и безкрайно повтаряща се. Най-добър резултат при общественото мнение постига само този, който е способен да сведе проблемите до най-простите изрази и който има дързостта да ги повтаря постоянно, без да обръща внимание на възраженията на интелектуалците“.

Обикновено аргументът в полза на рекламните манипулации е, че никои не те задължава да купуваш, но ето какво казва едно проучване в САЩ: „Децата са измежду най-податливите зрители на реклами. Те може да пеят песни и да се идентифицират с емблемите и често силно се привързват към продуктите. Това, което те като цяло не осъзнават, е как работи рекламата. Масмедите са използвани не само да продават стоки, но също и идеи: как трябва да се държим, кои правила са ва-

жни, кого трябва да уважаваме и какво да ценим“.

Лично аз познавам много деца под 10 години, за които посещението в Макдоналдс е превърнато в празник, въпреки че не го свързват с никакъв конкретен повод за радост. За тях това е начин да бъдат част от лъскавия свят на рекламните приказки. Учените предложили на 63 малки деца моркови, мляко, ябълков сок и други храни, като първо ги опаковали в традиционни опаковки, а след това – в опаковки с логото на Макдоналдс. Резултатът бил, че според децата продуктите на Макдоналдс били по-вкусни, дори и морковите. Толкоз за „рационалните участници в свободния пазар“.

Момче обича да играе баскетбол. Не вижда кой-знае какво в марковите маратонки и разпуснатите дрехи, но без тях не го приемат сериозно. А баскетбол не се играе у дома. Или си купуваш Nike, или оставаш при смотаняците да четеш книги. По този начин „естественният подбор“ в изкуствения свят на рекламните създава мними предпоставки за оцеляване и успех в живота именно на тези, които умеят да бъдат дебилни.

Рекламната кампания „Спаси мъжа!“ на Каменица е ярък пример в това отношение. Каменица иска да спаси еманципирания (разбирай, комплексирания) мъж, защото само него може да баламоса, че онова, което му налива, прилича на бира. Да не се разбираш с жена си е готино, стига да пиеш Каменица. Дори когато „хората сбират“, рекламната на бира показва кучето и жената като най-добрия приятел на мъжа – бирената бутилка е патентована от сексиската реклама и толкоз.

Какво ще стане, ако рекламата изчезне? Улиците ще бъдат скучни и сиви без табелите с красиви жени. Децата ще гледат само детските предавания. Ще гледаме филма от край до край без прекъсване.

В едно общество с контролирано от хората производство, в което за измъкване на чуждите пари не може да се говори, рекламата няма да съществува. А информирането и забавлението ще се правят от хората и институциите, които те създават за това. Отново ще бъдем информирани – ще има например „потребителски агенции“, които да се грижат да предоставят на

потребителите максимално точна и подробна информация за предлаганите стоки и услуги. Една част от произведеното ще ни помага да разпускаме и да се забавляваме така, както ние искаме, а не както иска корпоративният кръчмар. Няма да гледаме всички реклами на улицата, за да видим пътните знаци. За сметка на това една част от услугите ще се състои в разкрасяването на улицата според желанието на хората, които живеят или преминават често по нея, а друга част – в създаването и разпространяването на филми според различните вкусове на хората. Местата, които днес са окупирани, за да ни накарат да купим нещо, ще ни казват нещо полезно или показват нещо хубаво – на мен, на вас, или на много други хора.

Това все още е мечта, но аз си я харесвам – няма да я видите рекламирана по телевизията, нито край магистралата. Но нещата, за които си заслужава да се живее, нямат нужда от реклама. Те не се купуват с пари, не се продават в мола. Те се печелят само с упорит труд и неуморни мечти. А цената си заслужава. •

Златко

НОВИНИ

Работниците от „Новера“ отново протестират

На 19 август работници на почистващата фирма „Новера“ отново излязоха на протест, тъй като от няколко месеца не са получавали заплатата. По гумите им, много от тях принудително са подписали молби за напускане, съобщава БТВ. Повече от 1500 чистачи не са получили парите си за полагаеми отпуски, както и трудовите си книжки. По гумите на част от протестиращите, пари няма, а до 10 дни фирмата ще бъде обявена в ликвидация. •

Университети, социални програми и БДЖ с най-силно орязани бюджети

Разходите на централните бюджетни ведомства се орязват с още около 450 млн. лв., като съкращенията ще почувстват най-осезателно в университетите, БАН, социалното министерство и железниците. Единствено МВР няма да бъде притиснато от допълнителни съкращения на разходите. •

Плоският данък удари бедните

Всички заплати от нивото на минималната до 500 лв. бяха ударени, а именно там щеше да влезе ресурсът от сивата икономика, заяви Мика Зайкова, главен експерт в КТ „Подкрепа“ пред Нова телевизия. Не е мит, че плоският данък удря бедните, защото такава са фактите, заяви тя. Средствата, които останаха във бизнеса от намалените осигуровки, не са били инвестирани в нови технологии. Ако продължават да се инвестират в яхти и бентлита, това няма смисъл, коментира експертът. •

Всеки втори българин не сигнализира в полицията

Гражданите не търсят полицията при почти половината от извършените битови престъпления. Това сочат данните от анализ на Центъра за изследване на демокрацията. Според експерта от ЦИД Чавдар Червенков необявената престъпност достига до 40-50 процента от об-

СЪПРОТИВАТА СРЕЩУ ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА НА КАПИТАЛА – ПОГЛЕД НАЗАД...

Акциите срещу Г8 в Италия

На 8, 9, и 10 юли 2009 година президентът-господар на италианската демокрация подслони срещата на „големите 8 на планетата“. Този път превантивните мерки срещу сигурните протести бяха взети много по-сериозно. Берлускони не можеше да си позволи нова Генуа. Срещата се проведе в крепостта на Държавните полицейски сили, в Копито, градче, разположено много близо до Л'Акуила, градът, който беше най-тежко разрушен от земетресението на 6 април тази година. Вероятно Берлускони – символ на пълното сливане на милиардите и политиката – е искал да даде за пример природното бедствие на своите по-бедни съвождове – „ето така се действа срещу хората – бързо, ефективно и без сантименти“.

Протестите започват още с дежурните арести в понеделник, 6 юли, два дни преди началото на срещата 21 души от Торино, Падуа, Болоня и Акуила са затворени – предизвикват вълна от университетски окупации в цяла Италия – в Рим, Неапол, Торино, Пиза, Палермо, Болоня и Парма студентите окупират ректорските канцеларии.

На 7 юли сутринта група от Рим поставя огромна преграда на магистралата А24, разпъва транспаранти и издига плакати.

В същото време 500 души от групата „Стратегия В“ напускат университетската окупация, за да блокират главната улица в централен Рим. Разпръснати са от части за борба с масовите безредици и граничната полиция. Седем души са арестувани по време на тази блокада, включително четирима чужденци. В 12:00 се провежда демонстрация за освобождаване на арестуваните. Арестувани са 35 души, сред които 9 чужденци – четирима от Швеция, двама от Чехия и по един от Полша, Франция и Швейцария. Рим и Л'Акуила се превръщат в обсадени градове.

В сряда, 8 юли, 300 демонстранти се събират пред един от римските затвори, където са задържани десет активисти, участвали

в демонстрацията срещу Г8 предшния ден. Демонстрацията за солидарност е атакувана от полицията, която преследва протестиращите през целия град. Още 36 души са арестувани.

В четвъртък, 9 юли, се организира демонстрация пред претъркан център за задържане на нелегални имигранти, разположен близо до Рим. В нея участват около 600-700 активисти. Когато активистите започват да губят битката с полицията и охраната на лагера, самите имигранти вътре се опитват да общуват с тях и започват да горят различни предмети от оборудването в този „център“. Делегацията от журналисти и адвокати не е допусната да влезе вътре. Последните италиански закони позволяват задържането на имигранти повече от 6 месеца, преди тяхното експулсиране. Условията в този затвор са особено тежки – когато за-

гържаните поискат някакво лекарство, просто им бият инжекция приспивателно. На 10 юли има демонстрация в Акуила от около 5000 души, но Федерацията на италианските анархисти не участва в нея. В други италиански градове демонстрациите се разрастват, много университети са окупирани и се извършват акции „за протряване“ на банки.

За разлика от Г8 в Генуа през 2001 година, репресивите от страна на властта са много по-тежки, като особено се наблюдава на превантивните. Полицията се обажда по телефона на много от активистите в някои италиански градове и ги заплашва още преди започването на срещата на Г8. Още на 6 юли 21 от най-активните студенти са арестувани предварително по обвинения за миналите сблъсъци в Торино на „Университетската среща на Г8“ през месец май. •

по материали на ИФФ

... И ПОГЛЕД НАПРЕД: ИСТАНБУЛ, 6-7 ОКТОМВРИ

Чакаме те в огъня на съпротивата!

Представители и бюрократи на мултинационалните капиталистически компании ще дойдат в Истанбул на 6-7 октомври за годишната среща на Световната банка и Международния валутен фонд, където ще вземат решения как да почернят живота на милиарди хора.

Опитът убедително доказва, че Световната банка и политиката на МВФ не са създали нищо освен немотия и експлоатация и не могат да създадат нищо друго (Аржентина, Ямайка, Нигерия, Кения и т. н.). Те са основните виновници за пропъждането на бедните хора от жилищата им и окупирването на жизнено важни ресурси като водата и земята от шепа компании, за закрепостяването в производствени вериги на глобалните корпорации.

13 000 куки и други въоръжени сили, на които е платено да ги защитават, ще бъдат срещу нас през тези дни. Вероятно ще ни разка-

жат играта. Ще ни преследват и излавят, ще блокират пътища, ще спират и прибират наред.

Да им разкажем играта и ние! Нека нашият огън да стане техният кошмар!

Искаме да организираме концерти, семинари, изложения, представяния на филми, беседи и други акции срещу МВФ и Световната банка между 1 и 8 октомври. Ще бъде осигурен подслон за пристигащите от други страни и градове. Хората, които искат да участват в подготовката и организацията, могат да се свържат с нас на адресите за контакт по-долу. Хората, които искат да получават редовна информация за подготвителната фаза, могат да посетят сайта, който периодично ще обновяваме.

В огнените дни на съпротивата всички се навяваме да извисим международната солидарност!

Автономия на хората срещу глобалния капитал! •

direnistanbul.wordpress.com

(на турски)

resistanbul.wordpress.com

(на английски)

имейл:

direnistanbul@gmail.com

РАБОТНИЧЕСКО САМОУПРАВЛЕНИЕ

Аржентина: Закон е на работниците

След 9 години народни борби и съпротива, работниците успяха да постигнат това, което в началото им се струваше неосъществима мечта: завзеят от тях фабриката премина под техен контрол.

Депутатите, притиснати от народната воля, в крайна сметка, признаха за законна експроприацията на завода за производство на керамични плочки „Занон“ от неговите работници, които преди 8 години окупираха фабриката и възстановиха производството след като тя беше закрыта от собствениците.

На 14 август с двадесет и шест гласа „за“ и девет гласа „против“ беше приет законопроект, разрешаващ преминаването на завода в ръцете на кооператива на работниците „Фабрика син патронес“ (Фабрика без началници).

„Днес се навършват девет години откакто започнахме борбата. Сблъскахме се с политически, профсъюзен, полицейски тормоз и заплахи. Затова депутатите просто признаха работническото управление, което ние и сега осъществяваме“, заяви Раул Годой, работник в „Занон“. •

НОВИНИ

щата. Той обясни, че това са предимно престъпления като обир на имуществото и грабежи.

Най-често анкетираните хора отговарят, че не са подали сигнал в полицията, защото не вярват органите на реда да направят нещо. •

Работници искат проверка на шивашка фирма в Луковит

Работници от шивашка фирма „Еврогард текс“ в Луковит поискаха властите да разследват управителите на фирмата. Причината – хората не са получавали заплати от ноември миналата година. •

Общо 275 служители на пристанище Бургас ще бъдат съкратени

Общо 275 служители на пристанище Бургас ще бъдат съкратени, съобщава агенцията „Фокус“. В момента в пристанище Бургас работят 1300 души. •

Миньорите от Бобов дол посрещнаха професионалния си празник без работа

В края на миналата година миньорите обявиха стачка и дори се закахиха да посрещнат 2009 година под земята. А 18 август, професионалният си празник, посрещат с нередовни заплати, тежки условия на труд, без работно облекло и полагащите им се купони за храна. •

12 000 души останаха без работа през юли

Равнището на безработица в страната през юли е 7,62%, съобщиха от Агенцията по заетостта. В бюрата по труда са регистрирани 282 211 безработни. Те са с 12 075 души повече спрямо предходния месец. •

Масови съкращения във Враца

Нови масови съкращения започват предприятията във Враца. В Бюрото по труда са подадени заявки за съкращения на още 150 работници до края на август. Най-засегнати са машиностроителните заводи, които са принудени да освобождават висококвалифицирани специалисти. •

ИЗРАЕЛ

Палестински домове за проган

От мой познат, работещ за REMAX – голямата световна фирма за продажба и покупка на недвижими имоти, – разбрах, че домове на палестински араби, повечето в северен Израел, чиито собственици или техните наследници се намират в изгнание, далеч от своята родна земя някъде в Ливан, Сирия или Йордания, биват обявявани за проган. И правото над тяхната продажба бива дадено на тази фирма официално от израелското правителство.

Подобен акт означава само едно – държавата Израел практически унищожава всички останали легални възможности на палестинските бежанци за завръщане в тяхната страна.

Докакто множество български евреи, днес живеещи под държавата Израел, подават искове за възстановяване както на българското им гражданство, така и на фамилията им имоти, които са напуснали без военен натиск, то днес палестинските бежанци губят и последната си връзка с родната земя. Да, бюрокрацията и частните интереси в България сигурно са ужасни, поради което чувам невероятни истории за нескончаеми съдебни дела, които

Палестински дом и стената

имат за цел да объркат дотам процедурата по възвръщане на семейния имот на българските евреи, че да я направят невъзможна. И все пак, както искът за подобно нещо, така и процедурата по такова дело са абсолютно легални и никои не обяснява на хората, че техните имоти са обявени за проган и правата върху тях се държат от държавата, както и от някакви частни предприемачи.

Защо както българските, така и евреите от бившите сателитни на СССР европейски републики са способни да получат или финансово обезщетение за своите домове, или самите си домове

обратно, а палестинските бежанци, изгонени по време както на израелската война за „независимост“, така и на последвалите войни на Израел, за които палестинските араби плащат сметката, нямат еднакви права? Отговорът е прост! И той е защото израелските граждани са полезни на световния полицаи и „носител на правдата“ САЩ (REMAX е американски „франчайз“) – те и тяхната държава представляват една огромна американска военна база точно между „лошите арабски държави“ и когато трябва да се бомбардира Бейрут или да се даде военна помощ на Индонезия, бореца се с „въоръжените

до зъби бунтовници“ от остров Източен Тимор например, израелската „отбранителна“ армия е насреща. Освен това, когато арабските държави решат най-сетне да изразят гнева си срещу световния полицаи, те ще го направят срещу върното му куче Израел, а не срещу неговия далечен господар. Затова израелците (не евреите, израелците!) имат „положителни човешки права“ и за тях законите би следвало да работят. Докато палестинците – те само пречат на американските планове за Близкия изток, поради което имат „отрицателни човешки права“ и дори основните им права остават извън закона.

Можете да си мислите, че например независимо Косово съществува, докато Палестина – не и това е двоен стандарт. Двоен стандарт обаче няма – стандартът е само един и той е обяснен от Ноам Чомски в книгата му „Провалени държави“. Стандартът е, че това, което е полезно за „световния проводник на демокрация, свобода и справедливост“, то е добро по принцип. И което е вредно за същия, то е вредно като цяло, вредно е за всички нас. •

Самуел

ОТ НАШИТЕ ЧИТАТЕЛИ

Война, еволюция и революция

Войната, еволюцията и революцията са в постоянен конфликт една с друга. Войните в човешкото общество са били винаги разрушителни и опустошителни – сълзи, глад, смърт и пълна разруха. Последните са били винаги продукт и мръсно дело на държавния и черковно богопомазан безнравствен елит. През многовековното човешко окаяно съществуване, горните огържавени убийци винаги са възпирали всякакъв вид човешки прогрес, в името на остарелия отдавна държавен патриотизъм и религиозен фанатизъм. Ние, от старото поколение, сме свидетели на Втората световна война и нейните разрушения и десетки милиони невинни жертви. На следващите поколения също не са спестени същите отвратителни скръбни преживелици – земни, хуманитарни катастрофи и братоубийствени кръвопролития в уж деколонизирана Африка и Близкия Изток, създавани, провокирани и подкрепяни винаги от силните на деня държави.

Еволюцията би постигнала колосални чудеса на човешкия прогрес и творческа мисъл, ако не беше възпирана, задушавана в черупката на двете вековни властва-

щи октоподни йерархии на смъртта, с техните хиляди крепителни институции – физически и морални, манипулиращи и експлоатиращи човешкото самозаробило се овнешко общество. Минали и днешни мародерски империи от всякакви цветове и видове, диктатури, рамо до рамо със средновековните инквизиторски останки – днешните църковни йерархии – за наше нещастие и срам още се гаврят и скочват еволюционната съдба на човечеството – движението към истински прогрес и свобода.

Революцията е сърцето и душата на човешкото угнетено общество, вечен страх и кошмар за властващия елит. Тя винаги идва в най-тежките моменти на безпътница в човешкия живот, когато моралните и физическите страдания станат непоносими, когато човешкият гняв за отнетото право на достоен живот надделее и се изправи открито против всякакъв вид власт. Човешкото минало е изпълнено със стотици, ако не хиляди бунтове и революции, все в името на свободата и правдата. Анархистите са в първите редици на всеки бунт за свобода. За съжаление вътрешните реак-

ционни сили с подкрепата на чужди супердържави са успявали да потопят в кръв и пепел народните революции.

През 1917-1918 година руският народ с изградените от самия него народни свободни съвети на анархистически принципи въстана против царския абсолютизъм за истинска свобода. Световната работническа класа беше още зашеметена от Първата световна война. Великите сили в панически страх изолираха народната революция, изпратиха социалдемократа Ленин със специален влак в Русия, с единствената цел да предотврати световна социална революция. Този агент и убиец не пожали сили, чевръсто приобщи анархокомунистическите народни лозунги за свобода и равенство, промени името на партията си от социалдемократическа на комунистическа и като осигури пълна безказаност на армията чекисти-главорези, успя да разруши отвътре великата народна революция. Превърна съветите от свободни организации в партийни ядра, ликвидира всякаква опозиция, както махновската украинска народна анархистка армия, така и всички анархистки организации в Русия

и други противници на еднопартийната болшевишка диктатура.

Подобна беше съдбата на победената изнесена от анархистите Велика испанска революция 18 години по-късно, в която болшевиките също изиграха своята гнусна роля – само диктаторът имаше различен цвят, но не и методите.

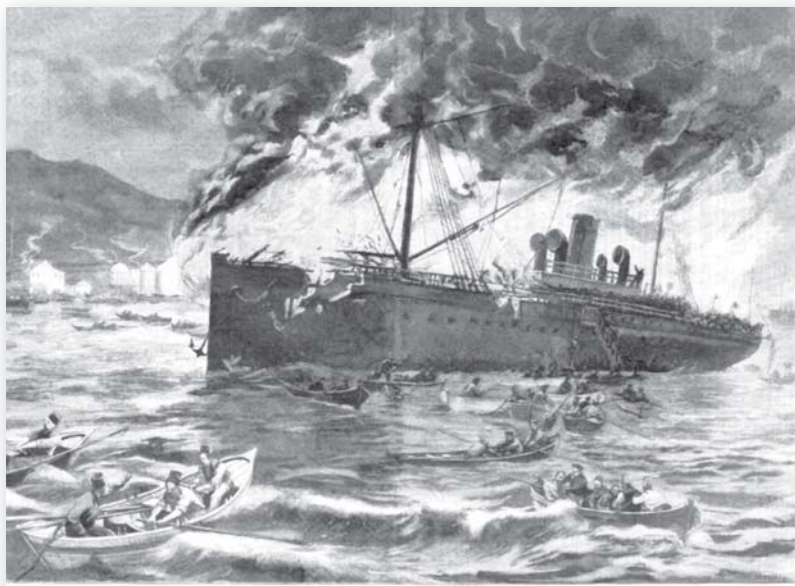
Всички земни елити осъзнаха, че за да се унищожи всякакъв зараждащ се бунт за свобода, е необходимо пълно морално и физическо унищожение на анархистите. Те трябва да бъдат представени като „хора на утопията и безредието“, – епитети, поети и втъпявани всекидневно от проститутките медии и политическите хермафродити.

Анархистите също извлякоха своята поука от неуспеха на революциите. Постоянни, спонтанно организирани преки акции по всички краища на света, здрави връзки между всички организации, готови за общи революционни действия.

Заспалият гигант народ се разбужда. Социалната революция ще бъде неговата последна разправа с всички защитници на мрака. •

Златко Златков,
Нова Зеландия

Анархизмът в македоно-одринското революционно движение

Пожарът на парахода „Гадалкивир“

» » продължава от миналия брой

В началото на 1903 г. анархистите вече са твърдо решени да проведат бомбени атенстати през април с. г. Това довежда до конфликт между тях и ръководителя на ЦК на ВМОРО Иван Гарванов, който е твърдо против извършването на атенстати в Солун, което според него неминуемо ще доведе до реакцията на турските власти и до голяма опасност за Централния комитет в Солун. Първоначално Гарванов предлага на Орце да финансира техни терористични акции в Скопие, Велес или Битоля, само за да ги махне от седалището на ЦК. След като те отказват, Гарванов дори предлага „гемиджиите“ да бъдат ликвидирани, защото искат да действат на своя глава. Гоце Делчев и Михаил Герджиков също са привърженици на атенстатите, но извън населените места, главно за да бъдат предотвратени репресиите над българското население. В навечерието на въстанието Г. Делчев взривява моста на река Ангиста, а Михаил Герджиков – железопътната линия при гара Синеклии. Това показва тяхната идейна близост до анархистичните методи на водене на борбата срещу империята. Борис Сарафов, който е близък приятел на Орце, също по всякакъв начин подкрепя атенстаторите. След като Иван Гарванов успява да осуети един опит на „гемиджиите“ да се снабдят със сериозно количество динамит, последната тяхна надежда остава Сарафов. Той подпомага атенстаторите с 10 000 златни лева, които успява да вземе от Върховния комитет. Впоследствие, когато на конгреса на ВМК му е поискан отчет за изхарчените пари, Сарафов дори се унижава като заявява буквално, че су-

мата му била открадната от една лека жена, с която имал интимни връзки. Още няколко месеца преди изпълнението на атенстатите Орце застрахова живота си за 10 000 златни лева, за да върне парите на Сарафов. След като получават необходимите средства и завършват тунела под Отоманската банка „гемиджиите“ пристъпват към изпълнението на дълго подготвените акции. Планът за действие е подготвен от Орце Попйорданов и Константин Кирков и е приет единодушно и от останалите съзаклятници. Решава се да запали някой френски търговски параход, тъй като според „гемиджиите“ Франция има най-големи икономически инвестиции в Турция и постоянните размирици и бунтове непрекъснато накърняват нейните позиции. Също така се отчита и силата на френското обществено мнение, което при евентуални размирици би подкрепило каузата на християните. Заради това именно Франция би трябвало да бъде най-активна за въвеждането на реформи в империята.

След като проучват пристигащите параходи на пристанището в Солун, техният поглед се спира върху „Гадалкивир“ на компанията „Месажерс Маритим“, който трябвало да пристигне в Солун на 15 април, за да отпътува по направлението Цариград-Одеса. Този ден е насрочен за началото на подготвяните акции. За атенстатор на „Гадалкивир“ е определен Павел Шатев.

Сутринта на 15 април Шатев си купува билет за пътуване и се качва на „Гадалкивир“ с куфар, пълен с динамит, който взривява при излизането на кораба от пристанището. Всички пасажери плюс екипажа остават невредими, но параходът е обхванат от пламъци, изди-

гащи се на голяма височина. „Гадалкивир“ гори в продължение на почти едно денонощие, наблюдаван със страх и любопитство от населението на Солун.

Същият ден вечерта Димитър Мечев, Илия Тръчков и Милан Арсов поставят петарди и динамит на железопътната линия в покрайнините на Солун точно преди да пристигне влакът от Дедеагач. При взрива локомотивът излиза от релсите, повечето от прозорците на вагоните са счупени, но отново няма жертви.

На следващия ден – 16 април – през деня „гемиджиите“ не предприемат нищо. Но когато се смрачава, Коста Кирков взривява газопроводите и водопроводните тръби, които снабдяват града с осветление и вода. „Покровителстваният“ от Св. Димитър град остава в пълен мрак. Това е сигнал за останалите съзаклятници за започване на планираните действия. Мечев и Тръчков се опитват да вдигнат във въздуха фабриката за светилен газ, но са усетени от охраната и прогонени чрез изстрели. Докато бягат по улиците, двамата започват да хвърлят бомбите си из града, което води до паника сред населението. Впоследствие Мечев и Тръчков са обградени от войска и жандармерия и след като изразходват останалия си запас от експлозиви, са убити на място. По същото време останалите „гемиджи“ изпълняват останалата част от плана. Орце взривява основите на Отоманската банка, а Милан Арсов и Георги Богданов хвърлят бомби в лятната градина – театър „Алхамбра“ и кафене „Нюна“ на пристанището. Владимир Пингов е застрелян при опита си да запали Бошняк хан. Останалите живи атенстатори успяват да се приберат в квартирите си, където остават до сутринта. След тези погроми властите мобилизират цялата жандармерия и войска, които тръгват по петите на „гемиджиите“. Рано сутринта на 17 април Коста Кирков излиза от квартирата си и се запътва към телеграфната станция с цел да я вдигне във въздуха. Преди да успее да запали фитила на бомбата си, той е убит от охраната. Същият ден по обед Орце Попйорданов в продължение на два-три часа хвърля бомби от квартирата си по обсадилите го войници, докато в крайна сметка се застрелва в главата. След като трупът на Орце е из-

ваден от къщата, обезумелите от ярост войници се опитват да го обезобразят с ножовете си. Но валията Хасан Фехми ги спира с думите:

„Ето тъй се умира за отечество. Нека убитият да ви служи за пример как трябва да се жертвате и да умрете за отечеството!“ До 17 април вечерта жертви на жандармерията и войската стават 42-ма души, като от атенстаторите това са само Димитър Мечев, Илия Тръчков, Владимир Пингов, Орце Попйорданов и Константин Кирков.

В Солун мюсюлманите настръхват, обхванати от антибългарска истерия и ярост. Турците се настройват за погроми над българското население в града. Валията Хасан Фехми обаче успява да успокои страстите, като обикаля града и уверява населението, че войската и административната власт ще успеят да се справят с установяването на реда и спокойствието на гражданите. Същият ден привечер, на път за своята квартира в квартал „Пиргите“, файтоът на валията се натъква на един от сподвижниците на „гемиджиите“ – Цветко Трайков, който замисля да изпълни смъртната присъда, произнесена от групата срещу Хасан Фехми. Но когато се опитва да се доближи до него, Трайков е усетен от охраната на валията и е погонен. Точно преди да бъде хванат, той успява да запали своята бомба и спокойно сяда върху нея като се самовзривява пред смаяните погледи на валията и войниците.

С този епизод завършват атенстатите в Солун, които се превръщат в едно от събитията, приковали погледа не само на турските власти, но и на цяла Европа. В следващите дни в пристанището на Солун пристигат австрийска и италианска флота, които се стараят да предотвратят изстъпления над християнското население на града. Европейската общественост в мнозинството си реагира отрицателно на атенстатите в Солун. Но от друга страна всички най-авторитетни вестници поместват значителен обем материали за извършените атенстати, което отново приковава европейското обществено мнение към Македонския въпрос.

За няколко дни останалите живи Георги Богданов, Милан Арсов, Марко Бошняков, Павел Шатев и всич-

ки останали съучастници и сподвижници на съзаклятниците са арестувани и преградени на специален военен съд. Всички убити атенстатори и други лица са погребани в българските гробища в обща гробница в горния ляв ъгъл на гробищата, около малката черква-парацис „Свети апостол Павел“.

Но кои всъщност са убитите петима терористи? Какви са техните идейни убеждения и защо с такава лека ръка са решили да се простят с живота си на толкова крехка възраст?

Йордан Попйорданов (Орцето) е роден в град Велес през 1881 г., където завършва основното си образование. След това се записва в Солунската гимназия, която обаче не завършва, тъй като започва да се занимава с революционна дейност. Ето какво пише за него в спомените си Павел Шатев:

„Той и Константин Кирков са основателите и душата на кръжока „Гемиджиите“, който още в началото по задача беше по-скоро за самообразование в чисто nihilistически дух. Руските анархисти стават духовните учители на Орце, който се стреми да им подражава във всяко едно отношение. Орцето прикрива своя характер, големите компании не му се нравят, но с близките си роднини и приятели той обича да разговаря, да критикува и да се шегува. Любимите предмети на Попйорданов в училище са математиката и историята, а другите дисциплини той смята за излишни. Още от ранна възраст той проявява своите лидерски качества. В Солунската гимназия е инициатор на един ученически бунт, който именно е и причината за неговото напускане на гимназията.“

Веднага след като се разделя с училището, Орце се включва в македонското освободително движение. Но той се различава коренно от македонските комити и войводи. У него липсва каквато и да било жажда за слава или показност. Минутни преди да взриви Отоманската банка, младежът бърза да предупреди нейния директор, за да няма невинни жертви.

Орце е типичен индивидуалист-анархист по своите схващания и идеи за революцията. И може би най-точно го описват думите на Павел Шатев: „Той бе национален геец, в интернационалния смисъл на думата“.

(следва)

Мариян Гяурски

Защо историците крият анархистите от национално-освободителното движение?

Учебниците са пълни с неверни факти, с полуистини и фалшификации

Анархистът Михаил Герджиков е една от най-изявените фигури в българското национално-освободително движение от края на 19-ти век и двайсетте години на 20-ти век – заедно с Гоце Делчев, Даме Груев и Пере Тошев, той е основател на ВМОРО, войвода на чети в Македония и Одринско, член на Главния щаб на Илинденско-преображенското въстание. Ето какво пише за него в спомените си Димитър Дичев, родом от с. Долно Райково, Пашмаклийско (дн. Смолянско), четник, войвода и началник на санитарна част по време на Преображенското въстание: „Аз и хасковлята-анархист Петър Ангелов бяхме едни от най-доверените хора на Герджиков. Благодарение на своята опитност, придобита в Македония, и на личните си качества и дарби Герджиков, създаде в Одринско еднородни и сплотеност между дейците. Докато Кондолов бе само грамаден и внушителен на външен вид, докато Магжаров беше висок на ръст и крайно честен, но с бърз и сплетлив, неясен говор, неспособен да въодушеви, да създаде настроение и дух, докато капитан Икономов бе студен и винаги мълчалив, негоден да възпламени никого със слово и държание, Михаил Герджиков имаше дарованието да възпламени заспалите и да окуражи отчаяните със своя ораторски и организационен талант. Всяка негова реч му спечелваше обаяние сред четниците. Създаденото единство и сплотеност го направиха съвсем естествено душа на революционното дело, въпреки че той се държеше скромно и не проявяваше началнически навици. Четниците казваха: „Да служиш, но при такъв войвода!“ Герджиков оставаше над всички – венец на революционното движение. Настъпваше ли отчаяние между чети и население, той с една реч ентусиазираше всичко живо. Носеше се гругарски и скромно. За себе си не искаше нищо повече от онова за обикновен четник. Той бе пламенен, млад и енергичен агитатор и революционен вожд. Аз и Петър Ангелов бяхме готови в огъня да влезем заради него!“

Един от най-дейните съратници на Герджиков е хасковлята-анархист Петър Ангелов, за когото съществуват оскърдни документални сведения. Той е подофицер от Българската армия и войвода на чета през Преображенското въстание,

а впоследствие и във Вардарска Македония. В началото на 1903 г. се запознава с Михаил Герджиков на конспиративна организационна среща в град Бургас, на която присъствували и други бъдещи четнически войводи – Цено Куртев, Пеню Шиваров, Димитър Халачев, Атанас Вълканов, Димитър Дичев – все подофицери от българската армия, които подписват декларация, че напущат военната си служба, за да се отдадат на национално-освободителна дейност. На 24 февруари 1903 г. той, заедно с Герджиков, Кръстьо Българията, Михаил Даев и Христо Арнаутов, извършват опит за атентат при гара Синеклиу на ЖП линията Цариград-Одрин, който излиза несполучлив, защото поради влажното време барутът не избухва. Като делегат присъства на конгреса на Одринския революционен окръг – 28-30 юни 1903 г. – в местността Петрова нива край с. Стоилово, Малкотърновско. Конгресът разделя Одринския въстанически окръг на пет района. Петър Ангелов е определен за войвода на Пиргопулския участък. На 4 август 1903 г., ден преди въстанието, четата на Петър Ангелов напада турска войскава част в странджанското село Магжура. Завързва се тричасово сражение, при което турският аскер е унищожен. Трима от четниците също загиват. Когато официално е обявено въстанието, четата на Ангелов атакува турско село Корфуколиба, където имало 30 души аскер. Селото е изгорено, а турските войници – убити. В крайбрежния район четите на Петър Ангелов и Цено Куртев овладяват град Ахтопол и околните села. Дватама войводи отправят възвание към местното гръцко население да окаже действена помощ на въстаниците. На 8 август четата на Петър Ангелов превзема с. Инеага и вдига във въздуха фара на пристанището. В освободените райони се въвежда революционно-демократична власт, тоест установява се тъй наречената Странджанска комуна, плод на анархистката идеология, изповядвана от националреволюционера Михаил Герджиков, който в спомените си за Преображенското въстание пише между другото следното: „Когато започна Илинденското въстание, не бързах по тактически съображения да се дигаме по-скоро и ние, защото чакахме турските вой-

ски да се отправят за Македония и като мине време, да въстанем. Журналистът Тома Карайовов – подпредседател на Върховния македоно-одрински комитет (ВМОК) и главен редактор на вестник „Автономия“ – тръбач на македонското освободително дело – към 24 юли 1903 г. публикува в една вестникарска притурка, че и в Одринско има въстание, че и в Малко Търново гарнизонът е разбит и други подобни измислици. Щом прочетох това, за да не би властта да обискира и разстрои организацията в навечерието на въстанието, свиках Боевото тяло и то реши да въстанем в близкия празник Преображение господне, на 5 срещу 6 август. На 4 август го пристанище Инеага беше дошла руската флота на военна демонстрация по повод убийството в Битоля от османски войници на руския консул Ростковски. Като въстанахме през нощта на 5 август, вестник „Автономия“ писа, че руската флота ни помагала и че въстаниците сме я аklamирали. И това беше пълна измислица! Истината бе, че руски офицери и моряци слезли на брега да ловуват дувеч. Войводата Петър Ангелов – мой съдигейник анархист – ги арестувал и при разпита им те му казали, че са на турска територия и настояват да се срещнат с представители на османската власт, а той отговорил, че са в свободна революционна зона, като заповядал незабавно да се приберат на корабите си“. Всъщност Петър Ангелов е един от главните стожери на Странджанската комуна. Той фактически организира изхранването и поминъка на населението, като селскостопанските средства за производство и работният добитък се обобществяват.

След прекратяването на Илинденско-преображенското въстание документалните сведения сочат, че Петър Ангелов продължава да бъде воевода на чета, която редовно преминава през Кюстендилския пограничен пункт и се прехвърля за военни действия във Вардарска Македония, останала под османско владичество. Документално фиксирани набези на петърангеловата чета във Вардарска Македония са на 14 юни 1904 г., 30 април 1905 г., 14 септември 1905 г., 5 април 1906 г. и 12 октомври 1906 г., когато войводата е бил съответно на 26, 27 и 28 годишна възраст. Също така за този пе-

риод от живота му документалните данни указват, че не е бил женен, но други факти от житието-битието му в Държавен архив липсват.

В брой 129 от 14 юли 2009 г. на в. „Новинар юг“ бе публикувано интервю с проф. доктор Милен Семков, в което интервюираният твърди, че българските учебници по история „са пълни с неверни факти, с полуистини и с фалшификации“. Към това бих добавил, че същото се отнася по принцип и за почти всички исторически трудове на цялата нашеска гилдия от историци. Имайки предвид горещитраното за Преображенското въстание, ще се спра мимоходом на три исторически личности, играли важна роля по време на Илинденско-преображенското епопея: Яне Сангански, Таню Николов и Михаил Герджиков, както и интерпретирането на тяхната дейност от българските историци. Симпатизиращият на социалистическите идеи и въобще на тесните социалисти Яне Сангански, макар и мотивиран за тези си симпатии от хипертрофирани лидерски амбиции, бива и до ден днешен разхваляван и едва ли не героически митологизиран.

Премълчава се неговата зловеца „заслуга“ при убийствата на редица крупни дейци на ВМОРО и най-вече на Михаил Даев (усмъртен по-особено жесток начин – огран е жив!), на Иван Гарванов – председател на ЦК на ВМОРО, на обаятелния и много популярен сред македонските българи Борис Сарафов и на други видни националреволюционери. Всъщност тези убийства пораждат многогодишните кървави междуособици във ВМОРО (по късно ВМРО), които нанасят непоправими злини на организацията. Не се коментира двусмислено му участие в Младотурската революция (1908 г.) и учредяването от Сангански на колаборационистката Народна федеративна партия – българска секция в Солун. Точно от този период съществуват многобройни документални свидетелства за безпринципните му съглашателства с турските власти. Изкуственото героизиране на Яне Сангански довежда до провеждането на системни обществени и държавни мероприятия за увековечаване на неговата памет – издигат му се паметници, организират се чествания от годишнината

на рождението и смъртта му, през 1949 г. преименуват и цял един град – Свети Врач – с фамилията Сангански. Докато Таню Николов с неговата далеч по-всеобхватна националреволюционна дейност от тази на Сангански дълго време беше умишлено игнориран от историците или образно казано натикан в къошето на историята. Нещо повече – 45 години след 9 септември 1944 г. около неговото име се създаде едно своеобразно табу. Причината – имал вражеско отношение към БКП и Съветска Русия! Чак след като БКП се самосвали от пиедестала на абсолютната власт табуто около името и дейността на Таню Николов започна лека-полека да се поразсейва. В неговия роден град Хасково сложила една мижава възпоменателна паметна плоча там, където е била бащината му къща, спретнаха набързо една рехава научна конференция в негова чест и толкоз. Горещо същото може да се каже и за Михаил Герджиков – водачът на Преображенското въстание, прославен македонски и тракийски войвода, един от създателите на ВМОРО, втората по историческа стойност личност след Гоце Делчев, който впрочем също е изповядвал анархистки схващания, старателно прикривани от историографията, обслужваща интересите на властимащите. Герджиковата националреволюционна дейност се девалвира негласно от българските историци не за друго, а защото Герджиков е отявлен анархист. Затова и на този именит българин не са издигнати паметници, нито пък името му увенчава град, село или някоя природна местност. За неговия съратник по време на Преображенското въстание – войводата-анархист Петър Ангелов – се мяркат откъслечни, смътни документални сведения. Чат-пат името му фигурира из някои исторически издания и толкоз! Дори в родния му град Хасково никои нищо не знае за него. Сякаш такъв човек и то с такава богата революционна дейност не се е раждал в този град! А нима би могло да бъде иначе?! Нали точно така се случва и с обаятелния хасковски анархист Жеко Гергинов, чието име не е изписано върхуobelиска на пагналите в борбата срещу фашизма, макар костите му да са погребани под същия този паметник! •

Философията на Пьотр Кропоткин

» » продължава от миналия брой

Два онтологически тезиса във философията на Кропоткин

Първият онтологичен¹ тезис във философията на Кропоткин, който можем да наречем тезис на онтологическия номинализъм, е обобщение на факти относно постиженията на научната мисъл към края на XIX век, свързано с тяхната философска интерпретация: „по-рано науката се е занимавала с изучаването на крупни резултати и крупни суми (математикът би казал интеграл), докато сега тя изучава главно безкрайно малки величини – т. е. тези индивиди, от които са съставени тези суми и в които ученият най-после е видял самостоятелни, индивидуализирани елементи, при това тясно свързани помежду си.“²

Както подобава на привърженик на емпиризма, Кропоткин изяснява съдържанието на горното твърдение, имащо твърде общ характер, като разкрива неговото конкретно проявление в четири фундаментални области на научното познание:

1) В *астрономията*: „Астрономът, по-рано съсредоточава цялото си внимание върху Слънцето и големите планети, сега се обръща към изучаването на безкрайно малките, населяващи вселената. Сега той вижда, че междупланетните и междузвездните пространства навсякъде са запълнени с малки струпувания на вещество – невидими и нищожни, ако ги разглеждаме поотделно, но всемогъщи по своята численост. И именно в тези пращинки търси съвременният астроном обяснение то както на произхода на нашата слънчева система – на Слънцето, на планетите и на техните спътници, така и на хармонията в цялата Слънчева система.“³

2) Във *физиката*: „Изчезват отвлечените представи за топлина, магнетизъм, електричество. Понастоящем, когато физикът говори за нагрятото и наелектризирано тяло, то вече не му се представя като безжизнена маса, към която се прилага неизвестна сила. Той се старее да открие както в тези тела, така и в заобикалящото го пространство, движения и колебания на безкрайно малки атоми.“⁴

3) В *биологията*: „В науките, изучаващи живите същества, постепенно изчезва понятието за вида и неговите изменения и мястото му се заема от понятието за индивида, отделното същество.“⁵ Така че „съвременни-

ят“ биолог има за предмет на изследване не кучето, котката, вълка и т. н. като различни типове животни, а кучета, котки, вълци и т. н. като конкретни индивиди (типична позиция на онтологическия номинализъм в модерната философия като онтологическия аналог на гносеологическия номинализъм в средновековната философия). При това „всеки индивид е свят от различни органи, всеки орган – цял свят от клетки, всяка клетка – свят от безкрайно малки органи и в този сложен свят благосъстоянието на цялото зависи напълно от благосъстоянието на най-гребните микроскопични частици на организирани части. Цял преврат се извършва по такъв начин във философията на живота.“⁶

4) В *психологията*: Като изтъква, че „още свсем неотдавна психологът е говорел за човека като за единно и неразделно цяло. Представата за душата като цяло е съществувала още у материалистите от XVIII век“, Кропоткин продължава за трактовката на човека у съвременния нему психолог: „човекът е множество от отделни способности, множество от независими стремежи. Като цяло, човекът за съвременния психолог представлява вечно изменяща се, равнодействаща на всички тези разнообразни способности, на всички тези независими стремежи на мозъчни клетки и нервни центрове система. Всички те са свързани помежду си и взаимно си влияят, но всяка способност и всеки стремеж живее своя независим живот, без да се подчинява на какъвто и да е централен орган, на каквато и да е душа.“⁷

В съответствие с методологическото изискване на синтетическата философия да установяваме единство между различните сфери на природата и обществото Кропоткин разкрива социалния аналог на направените по-горе изводи от развитието на природните науки, поставящ в основата на обществото автономната, свободна, инициативна личност. Този аналог се реализира в трактовката на социално-историческия процес, на политическата икономия и в анархическото учение:

„Историята, която по-рано е била история на царства, се стреми да се превърне в история на народите и изучаемите личности.“⁸

„Политическата икономия, която в началото на съществуването си е представлявала изучаване на богатствата на народите, сега се превръща в изучава-

не на богатствата на личностите.“⁹

„Под името анархизъм възниква нов начин на разбиране на миналия и настоящия живот на обществото и нов възглед за неговото бъдеще, проникнати от същия този дух, за който току-що говорихме по повод изучаването на природата. Анархизмът се оказва по такъв начин една от съставните части на новия мироглед. Формира се ново понятие за обществото. В обществото влиза безкрайно разнообразие от лични способности, темпераменти и сили. Такова общество непременно се стреми към най-пълно развитие на личността.“¹⁰

Така тезисът, че в основата на обществото стоят отделните личности, съставлящи в своята съвкупност народа, с всичките му последствия за справедливо и разумно устройство на обществения живот, изразяващ основата на анархическото учение, се представя у Кропоткин не като някакво хрумване на един или друг философ, а като логически извод от постиженията на научната мисъл.

Вторият онтологичен тезис във философията на Кропоткин – тезисът за ролята на взаимомощта като фактор на еволюцията – е естествено допълнение към първия. Тъй като той е изложен по превъзходен популярен начин от самия Кропоткин в книгата му „Взаимомощта – фактор на еволюцията“, достъпна за читателя в български превод с чудесния предговор от Асен Златарев¹¹, ще се ограничим да отправим читателя към нея. При това се надяваме казаното в предишните статии за емпиризма и синтетичната философия да помогне на читателя по-добре да осмисли интердисциплинарната трактовка на проблема от Кропоткин в тази книга.

В тази връзка ще се ограничим само да добавим, че след като въз основа на богат емпиричен материал разглежда взаимомощта между животните, дивациите, варварите, в средновековния град и съвременното нему общество, Кропоткин заключава: „В практиката на взаимомощта, която можем да проследим до най-древните зачатъци на еволюцията, ние откриваме несъмнения произход на нашите етични идеи и можем да потвърдим, че главна роля в нравствения човешки прогрес е играла взаимната помощ, а не взаимната борба. В широкото разпространение на принципа на взаимомощта гаже и в сегашния етап ние виждаме също тъй най-добра гаранция за още по-възвишена еволюция на човешкия род.“¹²

Материалистическа позиция по въпроса за взаимоотношението между материалното и духовното

В общата си оценка за философията на Спенсър Кропоткин подчертава: „Да създаде синтетическа философия, предлагаща материалистическо обяснение на всички явления на природата и на умствения живот на човека и на живота на обществото – това е колосален труд. Спенсър го е осъществил само отчасти.“¹³ С тези думи авторът на „Съвременната наука и анархията“ дава ясен намек и за своята задача при по-нататъшното развитие на синтетическата философия – да я развие явно и последователно върху материалистически основи.

Материалистическата позиция на Кропоткин във философията се състои от следните четири основни елемента:

1) „Материята и духът имат една и съща природа“, при което в основата на психологията като наука лежи физиологията.¹⁴

2) Физикализъм и динамизъм във формата на механицизм, в съответствие със състоянието на научната мисъл през последните десетилетия на XIX век.¹⁵

3) Гносеологически оптимизъм – убеждение в принципната познаваемост на действителността, която обаче се постига в един безкраен процес на нейното изучаване.¹⁶

4) Методологическо проявяване на материалистическата позиция при изучаване на социални системи и явления, състоящо се в подчертания стремеж към разкриване на социално-материални (преди всичко икономически) фактори за разглеж-

даните идейни схващания в обществото, без обаче те да се абсолютизират, да се обявяват за нещо метафизически първично.

Категоричен атеизъм

Изтъкнатите по-горе философски схващания на Кропоткин са естествена основа на неговата атеистическа позиция. Продължавайки и развивайки и в това отношение делото на Спенсър, той превъзможва реверансите и отстъпките на последния пред религията – атеизмът на Кропоткин е категоричен: последователен до край и явно афиширан. При това той изтъква вредната социална роля на църквата в хода на историята, която е абсорбирала в себе си по своеобразен начин анархокомунистическия идеал, присъщ на народните маси и народните движения. „Всички народни движения повече или по-малко носят в себе си този отпечатък. За съжаление, до края на миналия век към този идеал винаги се е примесвал църковен елемент и само сега той се е освободил от религиозната обвивка и се е превърнал в понятие за анархическо общество, основано на изучаването на обществените явления.“¹⁷ •

(следва)
Ст. н. с. I ст.
д.ф.н. Борис Ченгов

БЕЛЕЖКИ

¹ За всеки случай ще напомним, че онтология се нарича философското учение за битието, в отличие от гносеологията – философската теория за познанието.

² Кропоткин П. А., Анархия, ее философия, ее идеал (оригинална публикация на френски език, 1896 г.) – в сборник: Петр Кропоткин, „Анархия, ее философия, ее идеал“, Изд. „ЭКСМО“, Москва, 2004, с. 209.

³ Пак там, с. 205-206.

⁴ Пак там, с. 207.

⁵ Пак там, с. 207.

⁶ Пак там, с. 208.

⁷ Пак там, с. 208-209.

⁸ Пак там, с. 211.

⁹ Пак там, с. 211.

¹⁰ Пак там, с. 212-213.

¹¹ Ср. литературния справочник „Полезни книги на ниски цени“, редовно публикуван в „Свободна мисъл“.

¹² Кропоткин П., Взаимомощта – фактор на еволюцията, Артиздат – 5, София, 1995 г., с. 217.

¹³ П. А. Кропоткин, Хлеб и воля/Современная наука и анархия, Изд. „Правда“, Москва, 1990 г., с. 576-577, ср. също пак там, с. 555.

¹⁴ Ср. пак там, с. 266-267 и 556.

¹⁵ Ср. пак там, с. 266, 281, 542-544, 550, 555.

¹⁶ Ср. пак там, с. 240-242, 259-260, 564-567.

¹⁷ Кропоткин П. А., Анархия, ее философия, ее идеал (оригинална публикация на френски ез., 1896 г.) – в сборник: Петр Кропоткин, „Анархия, ее философия, ее идеал“, Изд. „ЭКСМО“, Москва, 2004, с. 213-214.

Хардкор/пънк във Варна

През 2009 година освен 20 години от падането на държавно-капиталистическата диктатура на БКП се навършват и 20 години от раждането на пънк/хардкор сцената в България. Нейното родно място е морската ни столица Варна.

В първата част от нашия преглед ще се спрем на спомените от онези години на една от най-активните личности на българската хардкор/пънк сцена по онова време – Християн. Той е фронтмен на бангата Meanstream, в ранните дни на хардкор/пънк сцената във Варна. Отдаден на социално-политическите теми, правата на животните и DIY хардкор/пънк сцената. През 1995 той създава Meanstream, ню-скул хардкор със социални послания, повлияни от американските банди по това време като Judge, Earth Crisis, Abnegation и т. н. Имам демо с 4 песни от 1995, а през 1997 същите четири песни от него излизат в страховта анархо-веган-стрийт едж компилация („We May Fight A Battle That Can't Be Won“), издадена във Франция от Ян Бойслив, в която има 40 страници книжка с информация за бандите! По същото време Християн издава и вестник за правата

на животните и вегетарианството, но по неговите гуми не получава широк интерес. Meanstream се разпада, когато Християн замисля за Щатите, където все още живее.

Ето и неговият разказ за първите дни на хардкор/пънк сцената в България:

– Някой харесва ли хардкор? – и няколко човека изкрещяха силно в Спортна зала във Варна. Това беше първият път, когато чух някой да споменава публично гумата „хардкор“. Това беше вокалистът на Фитил, една

от първите пънк банди във Варна. Песента, която последва, беше кратка, бърза и с простоват текст, след това те се върнаха на класическото си '77 пънк звучене, почти като Sex Pistols. Но банди като Фитил и Луцифер идват от изгряващата по това време метъл сцена в България, края на 80-те, това беше почти в края на Желязната завеса и „комунистическия“ режим, но тогава все още не го знаехме.

Редките концерти, на които ходехме, бяха основно метъл, много груб и шумен, в това беше и неговата красота – за едно 12-13 годишно хлапе това беше бунт срещу системата! Имаше сериозна заплаха да те арестуват за непристойно и антидържавно поведение! Чувството беше различно във времето, когато всеки беше подозрителен и се очакваше всичко да бъде тихо и кротко по улиците, а милиционерите следяха всяка твоя стъпка – някои хлапета се осмеляваха да правят такива концерти, пълни с мръсни невъзпитани нехранимайковци, които крещат и викат, вдигат много шум. Това ли е свободата? Не бих казал, но вкусът на това нещо беше невероятен. •

(следва)

Стихове от Георги

„Природата се гради върху спонтанния ред. Организмите постоянно еволюират, приспособяват се към своята среда. По същият начин не може да наложиш на хората едни институции, които да стоят во веки веков, едно замръзнало, непроменящо се общество. Смятам, че държавните институции трябва да отпаднат, за да отстъпят пред спонтанния ред и свободната кооперация, пред един по-добър и по-естествен обществен строй“ – това са гуми на едно обикновено 17-годишно момче от Димитровград. Георги е следващият анархист поет, който имаме удоволствието да ви представим. Освен с поезия, младежът се занимава и с музика, свири на китара. Успех, Георги!

На кой бог се молиш?
 Чии мисли четеш?
 На кой горг държавник
 смяташ да се опреш?
 И кой път избрал си да
 следваш в живота?
 А твоите приятели
 (нали не си самотен?)
 кои са?
 Колко плащаш на месец?
 И колко печелш?
 Позитивно ли мислиш?
 (това е важно, не е ли?)
 А жена
 и деца?
 Семейство и дом?
 Пускаш ли тото
 с мечта за милион?
 Животът ти има ли
 смисъл, причина?
 Копнееш за вечната
 райска градина?
 Или за богат
 и охолен живот?
 О, всичко това е лъжа!
 А ти си роб
 на неща, нереални,
 без стойност,
 без смисъл.
 „А ако не успея?!“
 си мислиш улисан

и падаш в капана им
 в безната черна
 на мъдреците, които
 говореха вчера
 за великия смисъл
 на света и живота,
 а днеска не смеят
 да гъкнат
 и с неохота
 заявяват: „Не знам“.
 А безната е бездънна
 и черна,
 и тогава разбираш,
 и пред тебе се съмва,
 и грейва отново
 пред тебе всичко,
 и виждаш великото НИЩО.
 Окъпан в лъчите на
 празното слънце,
 ти виждаш света
 по-красив от преди.
 Смъртта и живота,
 смехът и тъгата.
 И всичко е празно,
 абсурдно и смешно –
 животът е просто
 лоша шега.
 Така че засмей се
 гори и накрай света.
 Защото всичко
 е просто шега.

КЪЩАТА: история за група идеалисти

В България все още нямаме скуот, но повечето сме чували за скуотърското движение. Анархисти, артисти, младежи, хипита, пънкове и всякакви други хора, не приемащи системата, която не ги приема, намират път за оцеляване и творчество, създавайки свой паралелен свят – скуотовете. Буквално терминът (настанявам се без право) би трябвало да описва самонастанявали се бездомници, но реално не е точно така. А и какво по-точно трябва да означава „бездомници“ в бруталния капиталистически свят? Нима и до кога това ще бъде синоним на пропагандал – пияница, криминален или луд?! Част от групите влизат в пустеещи и рушащи се сгради, като създават там не само място за живеене, ремонтрайки ги и спасявайки ги от разрушение, а и социални центрове, развиват селскостопанска дейност. Разбира се, по света има много видове скуотовете: пънкърски, само за купони и съвсем откровено клошарски. Испанският филм „Къщата“ на режисьора Пау Мартинес се опитва да ни покаже не това, а скуот движението и неговите битки с общините в Испания, като разказва обичайна случка, по

неподправен и увлекателен начин. Простота е чарът на „Къщата“, а „къщата“ е провинциална сграда, която се поддържа основно от петима души. Те търсят алтернативен начин на живот и работа. Мечтаят да създадат перфектната комуна, и макар че ежедневието им е трудно, изпълнено с постоянни препирни, някак си успяват. Основатели са художничката Ева, пристигнала заедно с крайния анархист Вентура. Както останалите казват, той освен за политика, за друго не мисли, постоянно организира протести или влиза в улични схватки. В организацията участват и шотландецът Макгъфин, техните приятели – единият е музикант, другият е графичен дизайнер. При тях не става дума за тинейджърски „бунт“. Героите знаят какво правят. Те не са в първа младост. Всички са около 30-те и 40-те години, но носят своите идеи и няма да ги предадат. Във филма, когато адвокатът Алфредо изпада в криза на принципите и казва на Ева, че е „съзрял“, тя му отговаря „човек пораства, остарява, но не „съзрява“, защото в контекста на филма „съзряването“ е признаване победата на порочната поли-

тика и подлостта. Години наред групата е в битка с общината, но този път „врагът“ планира изключително голям номер. Сметките на местните политици обаче не излизат. Младият адвокат, когото наемат, се оказва по-достоеен и съвестен човек, отколкото шефовете му са очаквали.

Първият кадър на филма говори красноречиво: „Ето за това ще ви разкажем сега!“ – стресиран преработващ самотен мъж около 30-те, живеещ със старата си майка и по-малките си брат и сестра, ще излезе от стреса с помощта на още по-голям стрес. Още преди първите надписи и заглавието, Алфредо се появява разтреперан от нерви, в притихнала наглед пуста пекарна, която явно не е пуста, също както къщата, с която му предстои да се сблъска, напускайки работата в пекарната. Изяжда някаква

сладка, с която се задавя и както е казал Станиславски „Ако има на сцената пушка, то тя трябва да гръмне“, тепърва ще разберем каква ключова роля ще изиграят сладките в живота на госкорошния студент по право. Отначало само се задавя, защото колегите му го стряскат „Изненада-а!“, но истинските изненади ще дойдат съвсем скоро за начинаещия адвокат. Образът му напомня на Клод Буковски от незабравимия филм „Коса“ на Милош Форман. Той също е прилежно момче с желание да бъде лоялен честен гражданин, което попада в „неподходяща“ компания. И той носи семпло костюмче, което малко по малко става все по-неглиже, докато той, едновременно с любовта, открива истинското лице на държавната машина и общината, за която би следвало да работи. На финала намира себе си сред анархисти-

те, вече като един от тях. Испанският филм е нов, от миналата 2008 година. Изненадва приятно с липсата на претенции, с чистото последователно повествование. Приятна е и липсата на „постмодернизъм“, като въпреки това успява да използва цитата като похват и ненапращиво препраща към още по-стар филм на Форман – „Излитане“, където по подобен лек „хипи“ начин са представени сериозни проблеми. Друг „ретро“ нюанс е съчетанието на съвременния, но своеобразен „хипи“ външен вид на героите, музиката, любовната история, което пък ни „върща“ при сиатълската комедия от 1990 – „Сингълс“. За щастие крайт не е „хепи“, а реалистичен, но и оптимистичен. Посланието е в гумите на Ева към ченгелата, общинарите, баща ѝ: „Спечелите битката, но не и войната“. Оказва се, че наистина „If the kids are united, they will never be divided“... За момент съкрушен, духът на групата отново се връща. Истина ли е, или не?! Един набързо драматичен лозунг може да изглежда по-голяма победа и по-силен от булдозерите, сриващи госкорошната комуна. А дали е?! •

Чичката

ОТ НАШИТЕ ЧИТАТЕЛИ

Георги Калчев
на 94 години

Откровение

по случай моята
94-годишнина

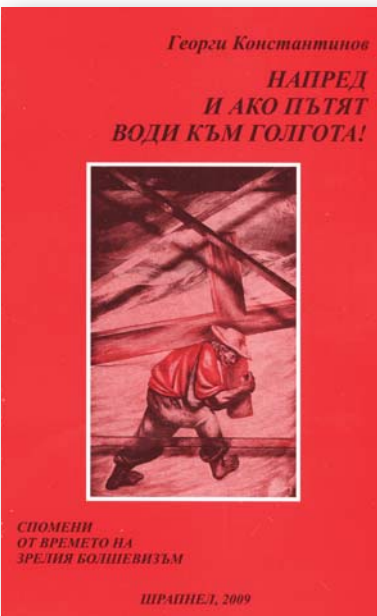
Милост аз не диря.
Богу не се моля.
В тоя свят
на подлост и лъжа,
искам бистър ум
и твърда воля,
съвеста си чиста да опазя
и до края верен да остана,
на Ботев, Левски, Гоце
и Шейтана.
А в сърце ми
нека не изстива,
духът за отпор,
бунт и съпротива.
Кураж народе!
Светът се променя
с шеметна бързина.
Буря приближава.
Двадесет и първи век
ще бъде
век на Солидарността
и Свободата.
Ще бъде!
Дързост! Дързост
и горе главата!

Стига страх, примирение
и робско подчинение!
Да се мълчи и кротува,
мълком само негодува
е позор. •

септември 2009
Георги Калчев

НОВИЯТ ТОМ ОТ СПОМЕНИТЕ НА ГЕОРГИ КОНСТАНТИНОВ

Напред към Голгота

» » продължава от страница 1

тавам с неизживените реалности от другата страна на каменните и телените огради. Бях решил никога повече да не позволявам на копитите да сложат ръка върху ми. В първото по-сериозно сражение те бяха удържали победа, защото се оставих да ме арестуват. Главната причина като че ли се криеше в проявената сантименталност спрямо колебаещите се приятели и съконспи-

ратори. Мисля, че през годините в килиите и наказателните отделения бях придобил известен опит в ориентирването колко струва всеки, с когото ме срещаше животът и в нелегалната борба. Бях се научил да разпознавам от гъве гуми що за птица е насрецианият и най-вече – да различавам гумите от делата. Някой беше казал, че един бит струва повече от десет небити, при условие, че си е направил необходимите заключения и извлякъл поуците от изгледния бой.

От тюрмата излязох зареден с „политика“ и лишен от всякакъв юношески романтизъм и „дребнобуржоазни сантименталности“. Те останаха да висят по телените мрежи, които опасваха Втори обект на големия остров в затвора до село Белене край Дунав.

Скоро обаче трябваше да се убедя, че това ми разбиране контрастира с примирението и волското състояние на духовете, което цареше „на свобода“.

ВЕЧЕ И В КНИЖАРНИЦА „НИСИМ“

Анархистка литература можете да намерите вече и в книжарница „Нисим“ на бул. Васил Левски 59 в София на обявените в каталога цени.

АНАРХО РАДИО ПРОГРАМА ДИВЕРСИЯ В ЕФИРА

Денонощието
има само 24 часа.
Искаме ги всичките.
Малкото предаване
става голяма
програма. След
като повече от
година разкъсваше
ефирната радиоскука
в съботния
следобед, екипът
на предаването
реши да прави
24-часова програма
в Интернет.
Можете да слушате
пробното излъчване
на адрес:

<http://a-bg.net/dve.m3u>

ПОЛЕЗНИ КНИГИ НА НИСКИ ЦЕНИ

Федерацията на анархистите в България предлага следните заглавия на анархистка литература на достъпни цени:

КНИГИ:

1. Основи на безвластието – Г. Хаджиев	1 лв
2. Национално освобождение и безвластие – Г. Хаджиев	1 лв
3. Вчерашни, днешни и утрешни проблеми – Г. Хаджиев	1 лв
4. История на безвластническото движение в България – Г. Хаджиев	1 лв
5. Моя път (спомени в два тома) – Г. Хаджиев	2x1 лв
6. Феноменът Махно – П. Аршинов	1 лв
7. Заблужденията на марксизма – Пиер Рамю	1 лв
8. Събитието на века – анархистическа Испания – Г. Левал	1 лв
9. Взаимопомощта – фактор на еволюцията – П. Кропоткин	1 лв
10. Краят на държавата и капитала – Г. Константинов	3 лв
11. С гуми вместо с куршуми – Г. Константинов	5 лв
12. Възможна ли беше съпротивата срещу ДС? – Г. Константинов	3 лв
13. Национализъм и култура – Рудолф Рокер	2 лв
14. Национализъм и култура – Рудолф Рокер том II	5 лв
15. Избрани страници за и от него – Михаил Бакунин	2 лв
16. Барутни (по)мисли – Г. Константинов	5 лв
17. Хляб и свобода – П. Кропоткин	4 лв
18. Ставайте, робове – Г. Константинов	5 лв
19. Досие на обект №1218 – Александър Наков	2 лв
20. Спомени за израстването – Христо Колев ГОЛЕМИЯ	6 лв
21. Агски калейдоскоп (в два тома) – Г. Константинов	2x5 лв
22. Преобразуването на обществото или екоанархизмът – М. Букчин	5 лв
23. Един проект за социална революция – ФАФ	2 лв
24. Спомени – Стоян Цолов	5 лв
25. Статии – Георги Божилов	10 лв
26. Христо Ботев – Евгений Волков	5 лв
27. Живот под черен небосвод – Георги Божилов	7 лв
28. Напред и ако пътят води към Голгота! – Георги Константинов	7 лв

БРОШУРИ:

1. Стопанисването на земята – Г. Хаджиев	0,50 лв
2. Проблемът за организацията на анархизма – Г. Хаджиев	0,50 лв
3. Що е анархизъм?	0,50 лв
4. Отговор на една въпроса – С. Фор	0,50 лв
5. За общината	0,50 лв
6. Федерализъм и централизъм – Рудолф Рокер	0,50 лв
7. Крахът на руския държавен комунизъм – Рудолф Рокер	1 лв
8. Килифаревско народно въстание и килифаревска чета	1 лв

Тези книги и нови заглавия можете да купите от антикварната книжарница на пл. „Славейков“ №7. Някои от тях могат да се намерят и в книжарницата на бул. Дондуков срещу Първа английска гимназия. Същите още могат да бъдат поръчани и изпратени от **Александър Методиев Наков, Перник, ул. „Република“ №4, тел. 076-631 388.**

АНАРХОКАЛЕНДАР

- На 01.09.1846 г. в гр. Барлетта (Италия) е роден анархистът Карло Кафиеро.
- На 03.09.1958 г. умира теоретикът на безвластието Рудолф Рокер.
- На 03.09.1991 г. в с. Копаница (Пернишко) умира анархистът Евлогий Цветков, един от отговорните редактори на вестник „Работническа мисъл“.
- На 04.09.2000 умира анархистът Желязко Петков Желязков, сътрудник на „Свободна мисъл“.
- На 05.09.1872 г. в гр. Хага се провежда последният конгрес на Първия Интернационал и изключването на Бакунин и Джеймс Гийом.
- На 09.09.1944 г. е извършен болшевишки преврат в България.
- На 10.09.1891 г. в Испания излиза безвластническият вестник „Революционер“.
- На 12.09.1976 г. в гр. Твърдица умира анархистът поет Димо Канев Димов.
- На 13.09.1988 г. в София умира безвластничката Василка Данева Ласова (Веса).
- На 15.09.1872 г. в гр. Сент Имие е открит първият конгрес на Анархисткия Интернационал.
- На 19.09.1904 г. е роден анархистът Михаил Динков Цицелков, организатор на Златишко-Пирдопската нелегална анархистическа група.
- На 20.09.1932 г. е роден американският писател Ъптън Синклер, автор на романа „Бостън“ (посветен на анархистите Сако и Ванцети).
- На 22.09.1932 г. в Килифаревото умира Надежда Симеонова Попова, участничка в Килифаревското въстание и Килифаревската анархокомунистическа чета.
- На 25.09.1903 г. край гр. Кратово (Македония) в сражение с турски аскер загина анархистът-революционер Никола Дечев.
- На 27.09.1921 г. в Москва са разстреляни от болшевишката ЧК десет анархисти, между които Лев Чорни.
- На 28.09.1923 г. при село Звъничево е убит анархистът Илия Георгиев Юруков.
- На 29.09.1923 г. в местността „Грамадите“ край Брацигово са убити анархистите Васил Атанасов Попов и Павел Атанасов Терзиев.

Помощи за „Свободна мисъл“

1. Станчо Кърпаров, с. Бъта	20 лв
2. Георги Калчев, Варна	60 лв
3. Кольо Гърнев, Богомилово	20 лв
4. Георги Константинов, София	141 лв
5. Трайко Иванов, Смолян в памет на Веселина Пелова от с. Хубавене, Врачанско	10 лв
6. Христофор Нгуен	10 лв
7. Група Тиера (FAI)	50 лв

БАНКОВА СМЕТКА В ЛЕВА (IBAN):

BG86 UBBS 8261 1010 0473 10

Т Б О Б Б А Д, К Л О Н П Е Р Н И К
Ф А Б Б Л А Г О Д А Р И З А О К А З А Н А Т А П О Д К Р Е П А !

Вестник „Свободна мисъл“ не печели от реклами или обяви и не е спонсориран от никакви патриотични бизнесмени и затова не изплаща хонорари. Редакцията приема материали, написани грамотно на стандартни машинописни страници – 30 реда на страница, 55 знака на ред или набрани на компютър. Всеки автор носи отговорността за съобщените факти и твърдения! Ръкописи не се рецензират и не се връщат!

сайт на ФАБ:

сайт на „Свободна мисъл“:

имейл на ФАБ:

www.a-bg.net

sm.a-bg.net

fab@a-bg.org

телефон за връзка с ФАБ

0896 613 727

адрес на редакцията

София, ЖК Надежда, пощенски клон 1220, пощенска кутия 59

отговорен редактор
предпечатна подготовка
печат

А. Ванчев
„Свободна мисъл“
„Унискорп“ ООД

АБОНАМЕНТ 2009

СВОБОДНА МИСЪЛ

Драги читатели,
Абонаментът за вестник „Свободна мисъл“ МОЖЕ ДА СТАВА ДО 15-ТО ЧИСЛО НА ВСЕКИ МЕСЕЦ ВЪВ ВСИЧКИ пощенски клонове на страната. За 1 година – 6,00 лв.; за 6 месеца – 3,00 лв.; за 3 месеца – 1,50 лв. Цена на един брой – 0,50 ст.

Каталожен номер 649

